

ESKİÇAĞ TOPLUMLARINDA MEYVE KÜLTÜ

Melih Çoban

Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi

İnsanlığın tarihi boyunca geliştirmiş olduğu kültür birikiminin en önemli kaynaklarından biri de içinde bulunduğumuz doğal çevre ve onun canlı – cansız çevremizi kuşatan ve hayatımızın pek çok alanında karşılaştığımız unsurlarıdır. Bu süreçte kültür, söz konusu unsurlarla insanın ilişkide bulunması suretiyle edinilen bilgilerin yaşamlarımıza uygulanması ile gelişir. Bu unsurlardan biri olan meyveler de tarih öncesi toplumlardan günümüze kadar doğanın insanlığa sunduğu faydalı ve bunun yanında kullanım ve erişim kolaylığı taşıyan öğeler olmaları itibariyle medeni ve kültürel gelişim süreçlerinde dikkate değer bir araştırma konusu teşkil etmektedir.

Günümüzün modern insanı için faydalı ve lezzetli olmasından öte pek fazla bir önem ve özellik atfedilmeyen meyveler, tarih öncesi toplumlar ve eskiçağ toplumları için bu tarz bir sıradanlığın aksine çok büyük bir önem taşımaktaydı. Meyveler sadece bir besin kaynağı değil, sosyo-kültürel hayatın her alanında önemli bir rolü olan unsurlardı. Bu noktada en göze çarpan olgulardan biri de eskiçağ toplumlarının pek çoğunun inanç sistemlerinde meyvelerin birer tapım aracına dönüşmesi, yani kültleşmesidir. Bu noktada meyvelerin eskiçağ toplumlarının kültürlerindeki yerini bu toplumların inanç, ritüel ve mitolojilerindeki rolü itibariyle ele almak gerekmektedir.

Henüz yerleşik bir medeniyet seviyesine ulaşmamış olan tarih öncesinin avcı ve toplayıcı toplumlarında meyveler, doğanın sunmuş olduğu hazır ve faydalı nimetler olmaları itibariyle birincil besin kaynağı teşkil etmenin yanı sıra bu toplumlarca çoğu zaman totemleştirilmiş ve ilkel tapınma kategorilerinden biri olan totemciliğin bir parçası olarak bu toplumların sosyo-kültürel yaşamlarında önemli bir yer edinmiştir. Bu toplumların yaşadıkları bölgede en çok bulunan ve en çok faydalandıkları meyveleri henüz o dönemde tam olarak adlandıramadıkları ve ancak çevrelerini kuşatan doğanın unsurlarıyla sembolleştirebildikleri ilahi güçleri temsil eden totemler olarak algılamaları ve meyveleri taşıdıkları yaşamsal güç itibariyle tapınma aracı olarak kullanmaları, daha sonra gelen yerleşik ve medeni toplumlarda da kendini gösteren meyve kültürünün temelini oluşturmuştur.

Eskiçağ toplumlarında ise meyveler, bu toplumların ilkel topluluklara nazaran çok daha kapsamlı kozmolojiler, yani yaratılış felsefesine dayalı inanç sistemleri geliştirmeleri itibarıyla totem özelliğini kaybedip, bu kozmolojik bütünler içinde simgesel ve daha çok ayrıntı olarak tanımlayabileceğimiz bir niteliğe bürünmüştür. Hitit, Yunan, Sümer, Mısır gibi eskiçağ medeniyetleri, evrenin ve insanın yaratılışı konusunda daha bilinçli düşünerek kaos-düzen karşıtlığı üzerine kurulu bir yaratılış kozmolojisi geliştirmiş ve meyveler düzenin sembollerinden biri olarak inanç sistemlerinde yer almıştır.

Eskiçağ toplumlarının yaratılış felsefelerinde, tek tanrılı dinlerdekinin aksine, tanrılar evrenin yaratıcısı değildir. Evren, bir hiçliğin içinde (ex-nihilo) yoktan var olmuş ve ilk başta kaotik bir formda gelişmiştir. Bu kaos ortamında iyi-kötü, güzel, çirkin, doğru-yanlış gibi ikiliklere henüz yer yoktur. İnsanın ve yaşamın doğasını şekillendiren ve niteleyen bu ikilikler ancak tanrıların ortaya çıkmasıyla bir anlam kazanmaya başlamış ve en sonunda tanrılar, kaosu temsil eden ve kendilerinden önce var olan ilahi güçleri yenilgiye uğratarak evrene düzeni getirmişlerdir. Örneğin, Eski Yunan mitolojisindeki Titanlar, tanrılardan önce var olan kaotik güçleri simgelemektedir. Titanlardan doğan tanrılar, Zeus' un önderliğinde Titanları ve onların hizmetkârı olan canavarları yenerek evrende kendi hükümdarlıklarını ilan etmiş ve kaosun içinde düzenin doğmasını sağlamışlardır ¹. Babil mitolojisinde ise düzenin hakim olması, kaosu simgeleyen Tiamat' ın ve onun canavarlar ve cinlerden oluşan ordusunun tanrı Marduk tarafından yenilgiye uğratılması temasıyla işlenmiştir ².

Sonunda kaosun güçleri yenilip tanrıların kurduğu hiyerarşiye dayalı 'düzen' hüküm sürmeye başlayınca, insanın içiçe yaşadığı doğa güçleri, insanlar tarafından tanrılarının varlığını ve gücünü sembolize eden ve hatta bazen tanrılaştırılan ³ unsurlara dönüştürülmüştür. Meyveler de bu doğal unsurlar arasında tanrılarının insanlığa armağanı olan, tanrılarını simgeleyen ve bu doğrultuda kült araçlarına dönüşen semboller olarak yerini almıştır. Bu noktada tarih öncesi toplumlardan farklı olarak, meyveler tek başına ilahi güç olarak algılanan ve tapınılan totemler değil, ilahi güçleri temsil eden araçlara dönüşmüştür.

Eskiçağ toplumlarında meyveleri tapım aracı olarak algılanmasında sembolik açıdan büyük bir çeşitlilik söz konusudur. Meyvelerin kültleşmesi ve meyve kültürünün gelişmesi

¹ Edith Hamilton, " Mitology ". Ankara: Varlık, 1964, s: 39-44

² Samuel Henry Hooke, " Ortadoğu Mitolojisi ". Ankara: İmge, 1995, s: 42-47

³ Eski Yunanda, doğa güçlerinin kişileştirilmesi yoluyla doğa unsurlarını simgeleyen değil, bizzat o unsurun kendisi olan kişileşmiş tanrı ve tanrıçalar mevcuttur. Bu kişileştirmenin ırmak tanrıları, dağ tanrıları gibi örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır.

sürecinde, elimizdeki kaynakları incelediğimizde meyve kültürünün yedi ana tema altında geliştiğini görmekteyiz.

Kaosun Sona Erişi ve Düzenin Hakim Oluşu Teması:

Tanrıların kaosu sona erdirip evrene düzeni getirmeleriyle beraber meyveler, bu düzenin ve yaşamın devamını sembolize eden unsurlara dönüşmüş ve inanç-tapım düzleminde tanrılara ulaşmada aracı rolü oynayan kült simgeleri haline gelmiştir. Bu doğrultuda, inanç sistemlerinde meyve ve bereket tanrıları tasavvur edildiği gibi, bazı tanrıları sembolize eden ağaçlar⁴ ve bu ağaçların meyveleri de kutsal sayılmıştır. Kaos-düzen çatışması üzerine kurulu bu temalarda meyveler avcı ve toplayıcı toplumdan yerleşik ve üreten topluma geçiş sürecini sembolize eden ‘düzen’ simgeleri olarak görülmüştür.

Bolluk-Bereket-Üretkenlik Sembolü Olarak Meyveler

Eskiçağın tarım toplumları için tarımsal üretim ürünleri olan meyve ve sebzelerin yaşamın devamını sağlayan hayati unsurlar olmaları, meyvelerle tanrılar arasında bağlantı kuran bir tapım sistemi ve tarım tanrıları kültleri geliştirmelerine yol açmıştır. Bu tanrıların en göze çarpan örnekleri Eski Yunan’ da başak ve bereket tanrıçası Demeter, üzüm ve şarap tanrısı Dionysos; Eski Roma’ da hasat tanrıçası Ops ve ekincilerin ve tohumun koruyucusu olan kocası Saturnus, meyve bahçelerinin koruyucusu olan Pomona ve kocası Vertumnus; Fenikelilerde bereket tanrısı Baaldir.

Tanrıların bereket ve bolluk dağıtıcı özelliklerinin meyvelerde sembolleştiği eskiçağ inanç sistemlerinin temelinde yatan önemli bir unsur da tanrılar kozmolojisinden önce yer alan toprak ana – gök baba ikiliği yatmaktadır. Tanrılardan önce varolan ve hatta tanrıları yaratan bu ikiliden toprak-ana, verdiği mahsüller itibariyle doğurganlığı çağrıştıran dişil bir öge olarak tasavvur edilmiş ve pek çok ilkel toplumda toprağı simgeleyen ana-tanrıça kültü

⁴ Totem olarak ağaca tapma, tarih öncesi toplumlara dair bulgularda karşılaşılan bir olgu olmakla beraber, eskiçağ toplumlarının çok tanrılı inanç sistemlerinde tanrıların temsilcisi olan ağaçlar da önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin Eski Yunan’ da meşe Zeus’ un, defne Apollon’ un, zeytin Athena’ nın favori ağaçları sayılırdı. Kahinler, meşe ağaçlarının hisirtilerini Zeus’ tan işaretler olarak yorumlardı. Benzer ağaç kültü örneklerine Sümer, Eski Roma, Hitit ve Cermen medeniyetlerinde de rastlanmaktadır. Bkz. Orhan Hançerlioğlu, “Dünya İnançları Sözlüğü”. İstanbul, Remzi, 1993, s: 17-18

oluşmuştur⁵. Dolayısıyla, ana-tanrıça kültünden sonraki dönemlerde gelişen bolluk ve bereket tanrılarını ana-tanrıçanın türevleri olarak yorumlamak mümkündür.

Bu bolluk tanrı ve tanrıçaların pek çok eskiçağ kozmolojilerindeki ortak özelliği, kışın ölmeleri ve baharda dirilmeleridir. Eski Yunanda üzüm tanrısı Dionysos, kışın asmaların kurummasını sembolize ederek ölü kabul edilmiştir. Benzer şekilde bereket ve hasat tanrıçası Demeter de kızı Persephone' nin yılın kış döneminde dört aylığına kocası olan ölümler dünyasının tanrısı Hades' in yanına gitmesine duyduğu üzüntüden dolayı bereketini bu aylarda insandan esirgeyen ve toprakta hiç birşey yetiştirmeyen bir tanrıça olarak tasavvur edilmiştir⁶. Sümerlerin Dumuzi, Babillilerin Tammuz adını verdiği bitki tanrısı da benzer şekilde kışın ölmekte, baharda dirilmektedir⁷. Kışın üretkenliğini yitiren toprağın baharda canlanması ve meyveler vermesi olgusunun tanrı ve tanrıçaların kışın ölüp baharda dirilmeleri ritüelleriyle kültleştirmeye pek çok eskiçağ medeniyetinde rastlanmaktadır⁸.

Tanrıların Armağanı Olarak Meyveler

Meyveler, tanrıların insanlığa armağanı olmaları itibariyle tanrıların inayetinin en belirgin sembolü olarak görülmüş ve tanrılar adına bu armağanları karşılığında hasat bayramları düzenlemek eskiçağ toplumlarının genelinde önemli bir dini ritüel ögesi haline gelmiştir. Bu bayramlarda, hasadın ilk ürünleri tapınaklarda tanrılara ikram edilir ve bir sonraki hasat mevsimi için de tanrıların bolluk ve bereketlerini esirgememeleri için dua edilir, ziyafetler verilirdi. Eski Yunan' da tanrıça Demeter için yapılan törenlerde arpa suyu içilmesi ve Hititlerin *ezen-in-piy*⁹ adını verdikleri meyve bayramı bu ritüellere örnek teşkil etmektedir.

⁵ Ana-tanrıça tapımı örneklerine ilkçağın tarımcı topluluklarının çoğunda rastlamak mümkündür. Anadolu'da Kybele, Mezopotamya' da Hübel, Eski Roma' da Magna Mater...gibi

⁶ Edith Hamilton, " Mitologyya ", s: 30-39

⁷ Orhan Hançerlioğlu, " Dünya İnançları Sözlüğü ". İstanbul, Remzi, 1993, s: 500

⁸ Eski Mısır mitolojisinde tanrı Osiris, bitki ve bereket tanrısı olmamasına rağmen, kışın ölüp baharda dirilmesi doğanın ve toprağın canlanmasını sembolize etmiştir.

⁹ Murat Uraz, " Türk Mitolojisi ". İstanbul: Düşünen Adam, 1994, s: 239

Yaşamsal Güç Taşınması İtibariyle Meyveler

Meyvelerin verdiği enerji ve canlılık itibariyle zaten tanrıların armağanı olarak kabul edilen bu doğa unsurlarının yaşamsal güç taşıdığı eskiçağ toplumlarının çoğunda yaygın olan ve dini ritüel ve metinlerde kendini sıklıkla gösteren bir inançtır. Bundan yola çıkarak eskiçağ toplumları mitolojik kültürlerinde yaşam ve ölümsüzlük simgesi olan meyvelere dair kült öğeleri, veya diğer bir deyişle efsanevi meyve temaları geliştirmişlerdir. Bu efsanevi meyvelere en iyi örneklerden biri, Eski Yunan’ da sadece tanrıların yemesine izin verilen *ambrosia* meyvesidir. Olympos tanrılarının ölümsüzlüklerini korumalarının tek yolu *ambrosia* yemek ve nektar adı verilen kutsal içecekten içmektir ¹⁰. *Ambrosia* ve nektar ölümlülere yasaklanmıştır. *Ambrosia* kültürle insanların faniliği ve tanrıların ölümsüzlüğü olgularını açıklamanın amaçlanmış olması muhtemeldir. *Ambrosia*ya benzer bir başka meyve, Eski Ahit’ te değinilen ve yeryüzü cennetinde (Aden) bulunduğu belirtilen hayat ağacının meyvesidir. Eskiçağ İbrani kültürünün önemli bir parçası olan Eski Ahit’ in Tekvin bölümünde, Rabbin yeryüzü cenneti Aden’ de, Adem ve Havva’ nın kendilerine yasaklanmış olan iyi ve kötüyü bilme ağacının meyvesinden yemeleriyle ilk günahı işlemeleri ve ardından cennetten kovulmalarının nakledildiği kısımda, hayat ağacına dair bir ayrıntı da *ambrosia* örneğini anımsatan şekilde göze çarpmaktadır. “ Ve Rab Allah dedi: İşte, adam iyiyi ve kötüyü bilmekte bizden biri gibi oldu; ve şimdi elini uzatmasın ve hayat ağacından almasın, ve yemesin ve ebediyen yaşamasın diye böylece Rab Allah onu Aden bahçesinden kendisinin içinden aldığı toprağı işlemek için çıkardır. Ve adamı kovdu “ ¹¹. Nitekim, önceden kendisine yasak olmayan bu ağacın meyvesinden artık yiyemeyen Adem 930 yıl yaşamış ¹² ve kendi soyundan gelen insanların ömürleri kuşaklar boyunca azalarak normal insan ömrüne inmiştir. Bu metinden, hayat ağacı meyvesinin *ambrosia* örneğinde olduğu gibi insanlığın faniliğine dair açıklayıcı bir orijin mitosuna ögesi olduğu anlaşılmaktadır. Hayat ağacının başka örneklerine eski Mezopotamya medeniyetlerinden kalma tabletlere işlenmiş resimlerdeki tasvirlerde de rastlamaktayız ¹³.

Yaşamsal güç içeren meyvelerle ilgili bir başka örnek de Eski Yunan mitolojisinde adı

¹⁰ Edith Hamilton, “ Mitologya “, s: 10

¹¹ Kitab-I Mukaddes, Eski Ahit, Tekvin, Bap. 3, 22-24. Kitabı Mıkaddes Şirketi, İstanbul, 1988

¹² Kitab-I Mukaddes, Eski Ahit, Tekvin, Bap. 5, 5

¹³ Joseph Campbell, “ Batı Mitolojisi “. Ankara: İmge, 1992, s: 15-18

geçen ¹⁴ *cornu copiae*, yani bereket boynuzudur. Buna göre, Tanrı Zeus' u bebekken besleyen Amaltheia adlı keçinin boynuzunun içinde her zaman yiyecek ve meyveler bulunduğu ve böylece Zeus' un bebekken hiç aç kalmadığına inanılırdı ¹⁵. Cornu copiae, meyvelerin tüketilmesinin ardından her mevsim yenilenmesini simgeleyen bir mitolojik öge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kötücül Güç İçeren Meyveler ve Tabu Meyveleri

Eskiçağ toplumlarının inançlarında bazı meyvelerin kötücül güçleri simgelediğine inanılmış ve bu meyvelerden uzak durulmuştur. Bu meyvelerin Yeni Zelanda yerlilerinin oklarının ucuna sürdükleri zehirli *manzanilla* gibi insanı zehirleyen zararlı meyveler olduğu şüphesizdir. Bundan yola çıkarak eskiçağ insanları aslında varolmayan kötücül veya büyümlü meyveler de tasavvur etmişlerdir. Bunlara en iyi örneklerden biri, Eski Yunan mitolojisindeki lotus meyvesidir. Yunanlıların ünlü efsanesi Odysseia' ya göre İthaka kralı Odysseus, Truva Savaşından dönerken askerleriyle beraber lotus-yiyenler ülkesi adı verilen bir yere uğramış ve burada yiyenin her şeyi unutup müptela olduğu lotus adlı bir meyveden muzdarip bir halka rastlamıştır. Odysseus' un birkaç adamı da bu meyveden yemek hatasına düşmüş ve diğerleri tarafından zor zaptedilerek yolculuğa devam edilmiştir ¹⁶.

Meyvelerin kötücül yanına bir başka örnek de Eski Yunan' da üzüm ve şarap tanrısı Dionysos tapımında önümüze çıkmaktadır. Dionysos' un iyi yanı üzümde sembolize edilirken, kötücül yanı üzümünden üretilen ve insanları sarhoş şarapta ortaya çıkmaktadır. Kızdığı zaman insanları çıldırtabilen Dionysos' un *Mainadlar* adı verilen şarapla kendinden geçmiş ve çevrelerindeki herşeye düşünmeden saldıran vahşi kadınlardan oluşan bir ordusu vardı ¹⁷. Eski Yunan insanı, üzüm meyvesinin faydalı yanını iyi tanrı Dionysosla, özünden çıkarılan ve insanı sarhoş eden şarapla gelen kötücül yanını da kızgın Dionysos ve onun Mainadlarıyla sembolleştirmiştir.

¹⁴ Bereket boynuzu ögesine Eski Mısır mitlerinde de rastlanmaktadır. Bkz. Samuel Henry Hooke, “ Ortadoğu Mitolojisi “, s: 78

¹⁵ Edith Hamilton, “ Mitologya “, s: 204

¹⁶ a.g.e., s: 152

¹⁷ a.g.e., s: 35-37

Kötücül veya büyülü meyvelerin yanısıra bazı meyveler de dokunulması ve kullanılması yasak olan tabu muamelesi görmüştür. Tabu meyvelerine dair iyi bir kült örneğine Eski Ahit’ te rastlanmaktadır. Buna göre, Adem ve Havva’ yı yaratan yaratan Rab, onları cennet bahçesine yerleştirmiş ve bu bahçedeki ‘ iyi ve kötüyü bilme ağacı ’nın meyvelerini onlara yasaklamıştır. Yılan görünümündeki şeytanın onları ayartmasıyla bu meyveden yiyen Adem ve Havva, iyilik, kötülük, utanç, nefret gibi duyguların bilincine vararak saflık ve masumiyetlerinden sıyrılmış ve insanlığın ilk günahını işlemeleri sonucu cennetten kovulmuşlardır: “ Ve Rab Allah adama seslenip ona dedi: Neredesin? Ve o dedi: Senin sesini bahçede işittim ve korktum, çünkü ben çıplaktım ve gizlendim. Ve dedi: Çıplak olduğunu sana kim bildirdi? Ondan yeme diye sana emrettiğim ağaçtan yedin mi? “¹⁸. Bu anlatımla insanın evrensel değer yargılarının farkına vararak kaotik masumiyetini kaybetmesine iyi ve kötüyü bilme ağacının meyvesi vasıtasıyla bir açıklama getirilmektedir.

Metamorfoz Meyveleri

Eskiçağ inançlarında doğada bulunan bazı meyveler, farklı, efsanevi ve hatta büyülü özellikler atfedilerek ritüel ve mitlerde yer almıştır. Normal meyvelerin metamorfoza uğratılmış halleriyle kültleşmesine en iyi örneklerden birini Eski Yunan mitolojisinde bahsi geçen Hesperidlerin elmalarıdır. Üç peri kızkardeş olan Hesperidler, tanrıça Heraya düğün armağanı olarak verilen altın elmaların bekçileridir¹⁹. Bu altın elmalar, çeşitli mitolojik öykülerde bahsi geçen ulaşılması zor ve çok değerli unsurlardır. Hesperidlerin elmaları yüzünden Truva Savaşı çıkmış²⁰; antik Yunan’ın en güçlü insanı olarak bilinen efsanevi Herkül kendisine verilen oniki görevden birinde bu elmaları bulmakla görevlendirilmiştir²¹. Hesperidlere ait olmayan altın elmalara da kadın savaşçı Atalante efsanesinde rastlanır. Buna göre, Meilanion adlı bir genç, kadın savaşçı Atalante’ yi koşu yarışında geçip onun kocası

¹⁸ Kitab-I Mukaddes, Eski Ahit, Tekvin, Bap. 3, 9-12

¹⁹ Orhan Hançerlioğlu, “ Dünya İnançları Sözlüğü “, s: 193

²⁰ İlyada’ ya göre, kavga tanrıçası Eris, üzerinde “ en güzel kadına “ yazan bir altın elmayı tanrıçaların rasına atmış, birbirleriyle tartışan tanrıçalar Zeus’ un talimatıyla Truva prensi Paris’ e başvurmuşlardır. Paris’ in Afrodit’ i seçmesinin karşılığı olarak Afrodit’ in ona dünyanın en güzel kadını olan Sparta kralı Menelaos’ un karısı Helen’ i vermesi üzerine Truva Savaşı çıkmıştır.

²¹ Edith Hamilton, “ Mitologya “, s: 118

olmaya hak kazanmak için aşk tanrıçası Afrodit' in kendisine verdiği altın elmaları onun önüne atmış ve elmalarla oyalanan Atalante' yi yarışta geçerek onunla evlenmiştir ²².

Orijin Mitoslarında Meyveler

Eskiçağ toplumlarının inançlarına dair nesillerce aktarılan mitolojik metinlerde bazıları, “ bir göreneğin, bir adın, ya da bir nesnenin nasıl doğduğunun imgesel açıklamasını ” ²³ sunmayı amaçlayan ve etiolojik (nedenbilimsel) ya da mitosları olarak adlandırılan bir kategoriye girmektedir. Bu metinler arasında meyvelerin kökeni üzerine bu tarz orijin mitosları da mevcuttur. Bunlardan en bilineni Eski Yunan mitolojisindeki Pyramus ve Thisbe öyküsünde aktarılan ve karadut meyvesinin kökenini açıklamayı amaçlayan mitostur. Antik çağın Romeo-Juliet' i sayılabilecek olan bu hikayeye göre, birbirlerine aşık olan ama ailelerinin ilişkilerini onaylamadığı Pyramus ve Thisbe adındaki iki genç aşık, bir gece kaçma planı yaparlar. Buluşma yerleri olan dut ağacının altına önce Thisbe gelir. Genç kız, yediği etlerden ağzı kanlanmış bir aslanın yaklaştığını görünce kaçar ve kaçarken düşürdüğü şalıyla oynayan aslan, ağzındaki kanlara şala bulaştırır. Daha sonra buluşma yerine gelen Pyramus, sevgilisinin kanlı şalını görünce onun öldüğünü sanır ve üzüntüsünden kendisini bıçaklayarak öldürür. Pyramus' tan fişkıran kanlar dut ağacının meyvelerini kırmızıya boyar. Thisbe de bunu öğrenince kendi canına kıyar. Bir kez meyvelerinin rengi değişmiş olan ağaç, bu sevgililerin aşkının hatırına tanrılar tarafından karadut ağacına çevrilir ²⁴.

Sonuç

Günümüzün modern toplumlarında alışkın olduğumuz ve sıradan gelen pek çok doğal unsur eskiçağ insanları için inanç, sanat ve kültür bağlamında büyük bir önem taşımaktaydı. Kurdukları inanç sistemlerinde sembolik roller oynayan, bu inançlar doğrultusunda üretilen mitolojik hikayelerin edebiyat ve tiyatro gibi sanatlar sahasına taşındığı bu unsurların başında gelen meyveler, tarım toplumları olan eskiçağ medeniyetleri tarafından tanrıların insanlığa armağanı olarak nitelendirilmiş ve tapım araçlarına dönüşerek kültleşmişlerdir. Doğayla içiçe yaşayan ve doğaya onun unsurlarını tanrılaştırarak tapan eskiçağ insanların kültürlerinde meyvelerin yeri ve önemi, antropolojik bir bakış açısıyla ortaya çıkmaktadır. Günümüz

²² Edith Hamilton, “ Mitologya “, s: 127-128

²³ Samuel Henry Hooke, “ Ortadoğu Mitolojisi “, s: 11

²⁴ Edith Hamilton, “ Mitologya “, s: 67-68

modern toplumlarında doğal gıdalara geri dönüş ve doğal beslenme gibi yeni tüketim trendlerinin gelişmesi, inanç ve költ bağlamında olmasa bile, meyvelere verilen önemin geri dönüşü olarak nitelendirilebilecek bir gelişme olarak yorumlanabilir.

KAYNAKÇA

Bayladı, Derman, *Efsaneler Dünyasında Anadolu*. İstanbul: Say, 1996

Bayladı, Derman, *Uygarlıklar Kavşağı Anadolu*. İstanbul: Say, 1996

Campbell, Joseph, *Batı Mitolojisi*. Ankara: İmge, 1992

Hamilton, Edith, *Mitologya*. Ankara: Varlık, 1964

Hançerlioğlu, Orhan, *Dünya İnançları Sözlüğü*. İstanbul, Remzi, 1993

Homeros, *Odysseia*. İstanbul: Varlık, 1957

Hooke, Samuel Henry, *Ortadoğu Mitolojisi*. Ankara: İmge, 1995

Kitab-I Mukaddes, Kitabı Mikaddes Şirketi, İstanbul, 1988

Uraz, Murat, *Türk Mitolojisi*. İstanbul: Düşünen Adam, 1994